

รายงานคณะผู้เข้าอบรมหลักสูตร Rule of Law and Development (RoLD)
สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Justice: TIJ)
ณ โครงการพัฒนาอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.เชียงราย
วันศุกร์ ที่ 7 กุมภาพันธ์ 2563

1. ข้อมูลคณะ

ที่มาและความสำคัญ	- คณะประสานขอศึกษาดูงานผ่านทางหม่อมหลวงดิศปนัดดา ดิศกุล ประธานเจ้าหน้าที่บริหารมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ - หลักสูตร Executive Program on Rule of Law and Development หรือ RoLD Program เป็นโครงการที่สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Justice หรือ TIJ) ซึ่งผู้บริหารระดับสูงของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงเคยเข้ารับการอบรมหลักสูตรนี้ อาทิ ม.ล.ดิศปนัดดา ดิศกุล ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร คุณภาวนา เนียมลอย และคุณพิพัฒน์พงศ์ อิศรเสนา ณ อยุธยา กรรมการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ
วัตถุประสงค์	- เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้มาเห็น สัมผัส การพัฒนาของแม่ฟ้าหลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้โอกาสด้านคนที่สามารถเปลี่ยนจากคนที่ปลูกฝิ่น มาสู่คนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี
ระดับ	- ระดับความสำคัญคณะ 5 คะแนน (ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน) - ระดับเนื้อหา 3 คะแนน (เผยแพร่หลักการพัฒนาและสร้างแรงบันดาลใจ) - คะแนนรวม 8 คะแนน
องค์ประกอบ	- ผู้บริหารจากภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้บริหารจาก TIJ จำนวน 50 คน (คนไทยทั้งหมด)
เจ้าหน้าที่รับคณะ	- ผู้บรรยายสรุปหลัก ม.ล.ดิศปนัดดา ดิศกุล ประธานเจ้าหน้าที่บริหารมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ - ผู้บริหารร่วมรับคณะ: คุณภาวนา เนียมลอย กรรมการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ

	- ผู้ประสานงานคณะหลักกับคณะ: 1) คุณอมรรัตน์ บังคมเนตร 2) คุณจรรยา เดชพัฒน์กิจ - ผู้สนับสนุนการรับคณะ : คุณถวิล คำเสาร์ และคุณวิภาวดี พิมลธิติกุล
แหล่ง สนับสนุน งบประมาณ	คณะออกค่าใช้จ่ายเองด้วยรหัสคณะ 912-063-049

กำหนดการคณะ

วันที่/เวลา	กำหนดการ
09.30 – 10.30 น.	คณะเดินทางออกจากท่าอากาศยานจังหวัดเชียงราย ไปยังศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือ โครงการพัฒนาอยตุงฯ
10.30 – 10.45 น.	คณะเดินทางถึงโรงคั่วกาแฟ ศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือโครงการพัฒนาอยตุงฯ รับประทานอาหารว่างหน้าโรงงานคั่วกาแฟ
10.45 – 12.00 น.	เยี่ยมชมศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือ • ชมโรงงานคั่วกาแฟตอยตุง • ชมโรงงานทอผ้า เย็บผ้า
12.00 – 12.30 น.	ดูงานศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อม
12.30 – 13.00 น.	ออกเดินทางจากศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือไปยังห้องอาหารครัวตำหนัก
13.00 – 14.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ครัวตำหนัก
14.00 – 15.00 น.	ฟังบรรยายสรุปหลักการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน ของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ณ ห้องอดิโตนริยม หอแห่งแรงบันดาลใจ
15.00 – 15.10 น.	ออกเดินทางไปยังคอยตุงลอร์ดจ
15.10 – 17.00 น.	พูดคุยแลกเปลี่ยนกับชุมชนในเขตพื้นที่ตอยตุง (แบ่งเป็น 3 กลุ่ม) • กลุ่มผู้อาวุโส • กลุ่มผู้นำชุมชน • กลุ่มคนรุ่นใหม่ สถานที่พูดคุย : 2 กลุ่มพูดคุยที่ลานหน้าหน้าคลับ 31 และ 1 กลุ่มคุยที่ศาลาลีลาวดี (รับประทานอาหารว่าง 15 นาที)
17.00 น.	คณะเดินทางกลับที่พักโรงแรมเลอเมอร์ดิเยน อ.เมือง จ.เชียงราย

หมายเหตุ : กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

สรุปเนื้อหาการเรียนรู้ของคณะ

- คณะเยี่ยมชมศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือ

เยี่ยมชมโรงงานควักกาแฟ

เยี่ยมชมโรงงานทอผ้า

คำถาม-คำตอบ

โรงงานแก้วกาแฟ

1. คนข้างนอกย้ายมาอยู่ที่ดอยตุงได้ไหม
 - ไม่ได้ ย้ายมาได้โดยวิธีการแต่งงานเท่านั้น
2. บัตรที่โครงการพัฒนาดอยตุงฯ ออกให้เพื่อแยกแยะกลุ่มคนใช้หรือไม่
 - ไม่ใช่ บัตรนี้ออกให้เพื่อให้รู้ว่าคนในพื้นที่มีจำนวนเท่าไร และเพื่อยืนยันตัวตนให้กับคนในพื้นที่ เพราะในครั้งแรกที่โครงการเข้ามาเราไม่ทราบว่ามีจำนวนประชากรเท่าไร เมื่อสอบถามไปยังทางการก็มีบัตรที่ออกให้หลากหลายรูปแบบ เช่น บัตรชมพู บัตรหัวศุนย์ ต่างๆ ทำให้ไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง เพราะทุกหน่วยงานก็ไม่ได้มีการลงไปสำรวจพื้นที่ทั้งหมด เมื่อสมเด็จพระย่ามาทรงงาน กำหนดพื้นที่โครงการพัฒนาดอยตุงขึ้น มีพื้นที่ประมาณ 100,000 ไร่ ในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติดอยนางนอน และอยากทราบว่ามียี่สิบคน และมียี่สิบคน จึงลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล คุณชายเล่าให้ฟังว่า สอบถามหน่วยงานราชการครั้งแรกเขาบอกว่ามี 17 หมู่บ้าน แต่สำรวจจริงๆ มีทั้งหมด 27 หมู่บ้าน สมัยก่อนคนบนดอยจะมีการย้ายถิ่นฐานไปเรื่อยๆเพื่อทำมาหากิน
3. GI คืออะไร
 - คือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ GI กาแฟดอยตุง คือ กาแฟต้องปลูกในพื้นที่ดอยตุง ระดับความสูง 800 เมตร ขึ้นไป
4. ชาวบ้านได้เข้ามาเป็นPartner หรือปันผลในรายได้หรือไม่
 - ตอนนี้อย่างไม่ได้มาเป็น Partner หรือปันผลในรายได้ แต่ ชาวบ้านเป็นเจ้าของแปลงกาแฟ
5. กาแฟดอยตุงเป็นออร์แกนิกไหม
 - ยังไม่เป็นออร์แกนิก แต่ไม่ใช้สารเคมี ยังมีการใช้ปุ๋ยเคมีบ้าง

6. ชาวบ้านที่ไม่มีบัตรประชาชนสามารถเข้าร่วมโครงการเพื่อขยายกาแฟให้กับทางโครงการไหม
 - ชาวบ้านทุกคนสามารถเข้าร่วมได้หมด ถึงแม้ไม่มีบัตรประชาชน แต่ต้องมีบัตรที่ทางโครงการพัฒนาตอยตุงฯ ออกให้เพื่อยืนยันว่าเป็นคนในพื้นที่
7. กาแฟมีอายุกี่ปี
 - ถ้าดูแลรักษาดี ๆ จะมีอายุนานหลายปี แต่ถ้าเราเน้นเรื่องผลผลิตสูงสุดก็ประมาณ 20 ปี
8. ชาวบ้านสามารถมีร้านเป็นของตนเองได้หรือไม่
 - ได้ ถ้าชาวบ้านมีความสามารถในการพัฒนาต่อยอด
9. มีการทำงานในรูปแบบวิสาหกิจไหม
 - ตอนนี้ทางโครงการยังไม่มี แต่ชาวบ้านมีการรวมตัวและจัดเป็นวิสาหกิจชุมชน
10. จุดมุ่งหมายของแบรนด์กาแฟดอยตุงคืออะไร
 - เป็นแบรนด์กาแฟสร้างขึ้นมาเพื่อชุมชนบนดอยตุง ควบคู่กับการการควบคุมเรื่องคุณภาพ
11. มีกาแฟแบบที่ไม่มีคาเฟอีนไหม
 - ยังไม่มี
12. เราสั่งซื้อทั้งหมดที่ชาวบ้านผลิต
 - รับซื้อหมด แต่คัดคุณภาพ

โรงงานทอผ้า

1. จ่ายเงินพนักงานอย่างไร
 - มีหลายแบบ ทั้งรายเดือน รายวัน และรายเหมา

2. แผนกโรงงานทอผ้ามีปัญหาในการหาแรงงานใหม่
 - มี ตอนนี้นำกำลังสร้างและฝึกคนรุ่นใหม่ แต่ก็ยังมีปัญหาคือคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีความอดทน
3. มีมาทำงานเป็นครอบครัวใหม่
 - มี แต่แยกกันทำหลายแผนก
4. บ้าคำทำงานที่นี้มากี่ปีแล้ว
 - ปีนี้เข้าปีที่ 28

- ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อม

ชมการจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อม

- ฟังบรรยายเกี่ยวกับหลักการพัฒนาตามตำราแม่ฟ้าหลวง โดย ม.ล.ดิศปนัดดา ณห่อง ประชุม VIP อาคารอเนกประสงค์

ฟังบรรยายหลักการพัฒนา บรรยายโดย ม.ล.ดิศปนัดดา ดิศกุล ประธานเจ้าหน้าที่บริหารมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ

เนื้อหาการบรรยาย

- การพัฒนาของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ มีหลักการพัฒนา คือ “ช่วยเขา ให้เขาช่วยตัวเอง ”
- พัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง
- ลงพื้นที่เพื่อให้เห็นพื้นที่จริง ไปพูดคุยกับชาวบ้าน เถ้าลงไปเดินในพื้นที่จริง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง และส่งกลับข้อมูลคืนสู่ชุมชนเพื่อ recheck ข้อมูล
- วางแผนพัฒนา 3 ขั้นตอน (3S) อยู่รอด พอเพียง ยั่งยืน
- อดีตดอยตุงเต็มไปด้วยปัญหาต่างๆมากมาย บางคนต้องขายตัวแลกกับเงิน หลังจากที่เราลงพื้นที่สำรวจทำให้ได้รู้ว่าที่พวกเขามีชีวิตแบบนั้นก็เพื่อตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ และช่วยเหลือครอบครัว
- สร้างอาชีพเพื่อช่วยเหลือและให้ทางเลือกแก่คนในชุมชน เช่น แปลงป่าเศรษฐกิจ
- พัฒนาสินค้าที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เช่น ผ้าดอยตุง เรามี Designer ออกแบบให้ได้สินค้าที่ทันสมัย และเป็นที่ต้องการของตลาด

- มีการร่วมมือกับนักออกแบบชื่อดัง คนที่มีชื่อเสียงในสังคมเพื่อออกแบบสินค้า
- สร้าง Partner กับต่างประเทศ เช่น MUJI และ Japan Airline
- การพัฒนาต้องวัดผลได้

คำถาม-คำตอบ

1. นอกจากกาแฟทางดอยตุงมีการทำอย่างอื่นอีกหรือไม่

- มีการพัฒนาด้านเยาวชน มีศูนย์เรียนรู้ที่เป็นพื้นที่พัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน ปัจจุบันมีเด็ก ๆ ที่ได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพตนเองจากศูนย์แห่งนี้ เช่น พัฒนาทักษะด้านการเต้น การเล่นดนตรี จนสามารถมาออกงานแสดงความสามารถช่วงเทศกาลสีสันแห่งดอยตุง
- เรามีการวิจัยและพัฒนาพืชเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น วานิลลา

2. ที่นี้สามารถปลูกโกโก้ได้ไหม

- ปัจจุบันมีปลูกบ้างแล้ว

3. มีปัญหาเรื่องยาเสพติดไหม

- มี แต่ไม่ใช่เรื่องการเสพติดเหมือนในอดีต แต่เป็นปัญหาเรื่องเป็นพื้นที่ทางผ่านเพื่อลำเลียงยาเสพติดแทนในปัจจุบัน

4. มีการขยายการพัฒนาไปพื้นที่อื่นหรือไม่

- ไป แต่เป็นในรูปแบบการนำ Platform (แบบอย่าง) ของดอยตุงไปปรับใช้ ซึ่งเกิดผลมากกว่า

- พูดคุยแลกเปลี่ยนกับชุมชนในเขตพื้นที่ดอยตุง

วิทยากรที่ร่วมพูดคุยกับคณะ

1. นายพงษ์ศักดิ์ อภิสิทธิ์สุนทร
2. นายวีรชิต วรณชิตกุล
3. นางมยุรา ศีลวงศกรกุล
4. นายวิชิต วิเศษทรัพย์เกษม
5. นางอรารรณ โสภนอำนวยกิจ
6. นางสาวอรัญญา อภิเสถียรพงศ์
7. นายถวิล คำเสาร์
8. นางสาววิภาวดี พิมลธิตกุล

พูดคุยกับผู้อาวุโส

พูดคุยกับผู้นำ

พูดคุยกับคนรุ่นใหม่

คำถาม-คำตอบ

กลุ่มผู้อาวุโส

1. สมัยเด็กๆ ลุงๆ ป้าๆ มีชีวิตอย่างไรบ้าง
 - ลุงชาญชัย : สมัยก่อนมีชีวิตที่ยากลำบากและทรมานมาก แม้แต่กางเกงก็ไม่มีใส่ อาหารการกินก็ไม่ได้บ้างที่ก็มีให้กินแค่เกลือ ชูรส และปลาทู
2. ได้เรียนหนังสือไหม
 - ลุงชาญชัย : ไม่ได้เรียน

3. เมื่อสมัยก่อนการปลูกฝิ่นเป็นอย่างไร
 - **ลุงชาญชัย :** เมื่อก่อนที่ที่มีการปลูกฝิ่นเพราะพื้นที่เหมาะกับการปลูก ที่ปลูกฝิ่นเป็นเพราะไม่มีทางเลือก และนำมาใช้เป็นยารักษาโรคด้วย
4. หลังจากที่ไม่มีการปลูกฝิ่นแล้วเป็นอย่างไรบ้าง
 - **ลุงชาญชัย :** หลังจากที่ไม่มีการปลูกแล้วก็ยังมีการนำมาสุม มาใช้เป็นยารักษาโรค ช่วงแรกที่โครงการพัฒนาอดอยตุงฯ เข้ามายังมีคนสูบบุหรี่ อย่างหมู่บ้านห้วยไร่สามัคคีมีคนสูบบุหรี่ประมาณ 30 กว่าคน ทุกคนก็ได้เข้ารับการบำบัดที่ศูนย์บำบัด บ้านผาหมี ถ้าไม่มีสมเด็จย่าก็คงจะไม่ดีเหมือนทุกวันนี้ ผู้คนอาจไม่มีสัญชาติไทย และพูดภาษาไทยก็ไม่ได้
5. ทำไมถึงมีการเรียนการสอนภาษาจีนเกิดขึ้นในชุมชน
 - **ลุงชาญชัย :** เมื่อก่อนรัฐบาลไม่สนับสนุนให้มีการเรียนสอนในโรงเรียน ให้ยุบโรงเรียนจีนด้วย แต่เมื่อสมเด็จย่ามาก็บอกว่าจะต้องมีการสืบสานภาษาจีนต่อไป ต้องให้เรียนภาษาจีน ปัจจุบันนี้บ้านห้วยไร่สามัคคีมีคนเรียนภาษาจีนประมาณ 400 คน ครูสอน 13 คน เด็กๆก็จะไปโรงเรียนตามปกติ หลังเลิกเรียนก็จะกลับมาก็มาเรียนภาษาจีน
6. ตอนนี้ลุงชาญชัยพูดได้หลายภาษาใช่ไหม
 - **ลุงชาญชัย :** พูดได้ประมาณ 5 ภาษา
7. ภาษาหลักที่เรียนคือภาษาไทย ภาษาจีนกลาง และภาษาอังกฤษใช่ไหม
 - **ลุงชาญชัย :** ใช่
8. แล้วชนเผ่าอาข่าเป็นอย่างไรบ้าง
 - **ลุงวิจิต :** เมื่อก่อนชนเผ่าอาข่าก็มีความยากลำบากมากไม่มีการศึกษา พูดภาษาไทยไม่ได้ ต้องทำไร่ ปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด ปลูกฝิ่น เวลาไม่สบายก็ไปหาหมอไม่ได้ ไม่มีอนามัยและไม่รู้จักด้วย ใช้สมุนไพรรักษา ถ้ารักษาไม่หายก็ต้องเสียชีวิตเท่านั้น(ไม่มีทางเลือก) น้ำประปาไฟฟ้าก็ไม่มี
9. ไม่มีบัตรประชาชนใช่ไหม
 - **ลุงวิจิต :** ไม่มี เรียนหนังสือก็ไม่ได้ ทุกอย่างลำบากมาก
10. เมื่อก่อนแต่ละชุมชนมีจำนวนคนเยอะไหม
 - **ลุงวิจิต :** หมู่บ้านละประมาณ 30-50 หลังคาเรือน ขึ้นอยู่กับแต่ละหมู่บ้าน

11. หมู ไก่ รับแม่พันธุ์มาจากไหน

- **ลุงวิจิต :** มีการเลี้ยงต่อกันมาตั้งแต่สมัยรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย และพ่อ แม่

12. สมัยที่โครงการฯเข้ามาแต่ละคนอายุเท่าไร

- **ลุงวิจิต :** 30 ปี
- **ลุงชาญชัย :** ประมาณ 28 ปี
- **ป้าอรรณ :** 19 ปี

13. ตอนที่โครงการฯเข้ามาและเกิดการเปลี่ยนแปลงรู้สึกอย่างไร

- **ป้าอรรณ :** ตอนนั้นมีความรู้สึกเหมือนฝัน เพราะก่อนที่โครงการฯเข้ามาลำบากมาก ไม่มีโอกาสเรียนหนังสือ แต่เมื่อสมเด็จย่ามาก็มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเช่น มีน้ำประปา และมีโรงเรียน ลูกๆทุกคนก็ได้มีโอกาสเรียนหนังสือสูงๆ ตอนนั้นลูกๆทุกคนเรียนจบและมีงานทำกันหมดทุกคนแล้ว และได้เกียรตินิยมด้วย ถ้าไม่มีสมเด็จย่าก็ไม่รู้ว่าจะมีชีวิตจะเป็นอย่างไร

14. ช่วงแรกที่โครงการฯเข้ามากลัวไหม

- **ลุงชาญชัย :** กลัวและไม่เชื่อ กว่าที่จะเชื่อก็ใช้เวลานานประมาณ 2-3ปี เพราะเมื่อก่อนมีหน่วยงานต่างๆเข้ามามากมายแต่ก็ไป เราไม่รู้ว่าการพัฒนาโดยตุงฯจะมาทำอะไร มาแล้วจะมาไล่เราไปอยู่พม่าหรือจีนหรือเปล่า จึงเตรียมอาวุธต่างๆไว้เพื่อที่จะสู้ แต่ก็ มีน้องสาวที่ทำงานเป็นอาสาสมัครมาอธิบายให้ฟังว่าคนที่จะมาครั้งนี้ไม่เหมือนครั้งที่ผ่านๆมา เพราะเขาเป็นแม่พระเจ้าอยู่หัว เขาจะมาพัฒนา จะมาดูแลเรา ไม่เหมือนหน่วยงานอื่นๆที่เคยมาในอดีตที่มาแล้วมาปลุกต้นไม้ทับพื้นที่กินของชาวบ้าน ทำให้รู้สึกเจ็บใจ

กลุ่มคนรุ่นใหม่

1. รุ่นลุงๆป้าๆเขาได้เจอความยากลำบากมากมาย พอมารุ่นนี้แล้วบรรยากาศเป็นอย่างไรบ้าง

- **คุณอรัญญา :** เรียกได้ว่าเป็นรุ่นที่โตมาพร้อมกับโครงการพัฒนาโดยตุงฯ ได้มีโอกาสหลายอย่าง มีโรงเรียนเข้ามาทำให้ได้มีโอกาสเรียนหนังสือ มีถนน และระบบน้ำประปามาถึงที่บ้าน
- **คุณถวิล :** แม่เคยเล่าให้ฟังว่าเมื่อก่อนตอนที่เข้ามาอยู่ที่ประเทศไทยใหม่ๆทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯแต่ถูกเอารถเอาเปรียบจึงย้ายมาอยู่ที่สวาย และต่อมาก็ย้ายมาอยู่ที่หมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น ตอนนั้นมีโรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และความสะดวกสบายทุกอย่างแล้ว คุณแม่ก็ได้มี

โอกาสเข้าทำงานที่โรงงานกระดาษสา ส่วนผมเนื่องจากครอบครัวค่อนข้างยากจนมากจึงต้องไปบวชเรียนที่อื่น แต่พอโตแล้วก็ได้มีโอกาสกลับมาทำงานที่ชุมชนและได้รู้จักโครงการพัฒนา ดอยตุงมากขึ้น ปัจจุบันก็มีญาติๆทำงานที่ศูนย์เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อด้วย

- **คุณวิภาวดี :** รุ่งหนูมีทุกอย่างแล้ว ไม่ต้องลำบากอะไร เป็นรุ่นที่พ่อแม่ตามใจ สมัยก่อนพ่อแม่มีโอกาสมาทำงานที่โครงการและซื้อเครื่องซักผ้าเป็นเครื่องแรกในหมู่บ้าน รู้สึกตื่นเต้นมาก และได้มีโอกาสไปเที่ยวที่บักซี่ แต่ก็ได้มีโอกาสฟังเรื่องในอดีตจากพ่อแม่ว่ายากลำบากมาก เคยปลูกฝิ่น จนครอบครัวได้รับโอกาสเข้ามาทำงานที่โครงการพัฒนา ดอยตุงฯ จึงทำให้ลืมตาอ้าปากได้ พ่อได้รับโอกาสจากโครงการพัฒนา ดอยตุงฯ ไปงานเอสโปรปี 2000 ที่เยอรมัน และได้เป็นเซฟที่เยอรมัน ทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น แต่พอความเจริญเข้ามาสังคมก็เปลี่ยนไปจากที่เมื่อก่อนใช้เวลาอยู่กับครอบครัว แต่ปัจจุบันต่างคนต่างหันหน้าอยู่ในโลกโซเชียลต่างๆ

2. ช่วงที่โครงการเข้ามามีกระแสอย่างไร เป็นเรื่องที่ทุกคนพูดถึงหรือเปล่า

- **คุณอริยัญญา :** คนบนดอยตุงฮือฮากันมาก ครั้งหนึ่งของหมู่บ้านย้ายไปจากโครงการพัฒนา ดอยตุงฯ เพราะกลัวโครงการเข้ามาแล้วไม่มีพื้นที่ทำกิน กลัวมาปลูกป่าในพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน

3. ช่วงที่เริ่มต้นโครงการคนไทยที่เข้ามาในพื้นที่เขาสื่อสารกันอย่างไร

- มี อสพ. ที่รู้ภาษาไทยช่วยในการสื่อสารและเป็นตัวเชื่อมให้ระหว่างโครงการกับคนในพื้นที่

4. มีการจัดอบรมให้เด็กในชุมชนเพื่อป้องกันยาเสพติดไหม

- **คุณวิภาวดี :** ในชุมชนไม่มีการจัดอบรม แต่ทางโครงการพัฒนา ดอยตุงฯ มีค่ายเด็กฝ่ายดี ค่ายเด็กหอฝิ่น ที่ทำขึ้นมาเพื่อให้เด็กๆ มีภูมิคุ้มกันเรื่องยาเสพติด เริ่มต้นจากพื้นที่เชียงราย ภาคเหนือ และปัจจุบันได้ขยายเป็นทั่วประเทศ เด็กๆ จะมาเข้าค่ายที่หอฝิ่นและทางทีมค่ายเด็กก็จะมีกระบวนการจัดอบรมต่างๆ เช่น การนำปอดของสัตว์มาทดลองกับควันบุหรี่ เอา

เหล่าจริง ๆ มาให้ลองดม เพื่อให้เด็กเห็นถึงโทษของยาเสพติด และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

- **คุณอรัญญา :** ภายในหมู่บ้านก็จะมีการให้ความรู้ในช่วงที่มีการจัดประชุมหมู่บ้าน และผู้ปกครองก็จะต้องนำข้อมูลไปบอกต่อในครอบครัว ดังนั้นคนในชุมชนจะบอกว่าไม่รับรู้ไม่ได้

5. ทำไมถึงกลับมาทำงานที่นี่

- **คุณถวิล :** รู้สึกมีความสุขกับการทำงานช่วยคน งานบริการ และอยากกลับมาอยู่บ้านดูแลหน้าและน้อง จึงตัดสินใจมาทำงานที่นี่
- **คุณวิภาวดี :** อยากทำงานกับทีมเด็กเพราะเป็นคริสเตียนได้มีโอกาสทำงานจัดค่ายต่าง ๆ มาก่อน มีประสบการณ์ทางด้านนี้จึงอยากมาทำงานกับเด็ก ๆ

6. เพื่อนๆ รุ่นเดียวกันในชุมชนเขาทำอะไรกันบ้าง

- **คุณวิภาวดี :** รุ่นเดียวกันมีคนที่เรียนจบปริญญาตรีไม่มาก เพราะมีหลายคนออกไปทำงานต่างประเทศ เช่น ใต้หวัน ออสเตรเลีย ปัจจุบันบางคนยังทำงานที่ต่างประเทศ บางคนก็กลับมาบ้านแล้ว และได้มีโอกาสพูดคุยถึงแผนในอนาคตว่าจะทำอะไรต่อ เพราะการศึกษาตอนนี้แค่ระดับชั้น ม.6 ทำอะไรไม่ได้แล้ว และประสบการณ์ หรือองค์ความรู้เพื่อไปสมัครงานก็ไม่มี เพื่อนบางคนตอนนี้ก็ไปขายของ บางคนก็อยู่บ้านซึ่งในความเป็นจริงแล้วเขามีเป้าหมายที่มากกว่านั้นแต่เขาตัดสินใจพลาดที่ตัดสินใจไปต่างประเทศในตอนนั้น ส่วนคนที่เรียนจบแล้วก็มีงานทำ เช่น เป็นไกด์

7. มีปัญหาเรื่องยาเสพติดหรืออาชีพสืบทอดไหม

- **คุณวิภาวดี :** ตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยเจอเรื่องยาเสพติด ยาไอซ์ หรือฝิ่น นอกจากเหล้า บุหรี่ และคนในครอบครัวตัวเองก็ไม่มีสิ่งเหล่านี้
- **คุณถวิล :** เคยเห็นรุ่นเดียวกันเสฟ แต่ผมไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเพราะคิดว่าชีวิตทุกวันนี้ก็ลำบากมากอยู่แล้วถ้าเข้าไปยุ่งกับยาชีวิตคงแย่กว่านี้ และการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่แค่

ตัวเองที่เดือดร้อนแต่พ่อแม่ก็จะลำบากด้วย เพราะเคยเห็นพ่อแม่ของเพื่อนที่เสพจะถูกคนในชุมชนด่า และดูว่ามีลูกขี้ยา เคยมีความคิดที่อยากลองแต่ก็คิดว่าเอาเวลาไปทำสิ่งที่มีความประโยชน์ดีกว่า ปัจจุบันก็ไม่ค่อยมีแล้ว เพื่อนๆรุ่นเดียวกันไม่มีใครยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้แล้ว เพราะถ้ายังไม่เลิกก็จะจบด้วยการตายหรือไม่ก็ติดคุก

8. มีในรูปแบบขายไหม

- **คุณถวิล :** ไม่ค่อยมี ส่วนใหญ่ที่ขายก็จะเป็นแค่การขายจำนวนน้อยๆเพื่อเอากำไรไปซื้อยาเสพติด

9. กรรมสิทธิ์เรื่องที่ของที่เป็นแบบไหน

- เป็นเอกสารสิทธิ์ที่ทางโครงการออกให้เพื่อให้เป็นที่ยู่ออาศัยของครอบครัว สืบทอดต่อไปทางครอบครัวเท่านั้น ไม่สามารถซื้อขายได้

10. ทำอย่างไรให้คนรุ่นใหม่กลับมาสานต่องานของโครงการพัฒนาโดยดอยตุงเพราะยังมีคนรุ่นใหม่อีกหลายคนที่ยังไม่ได้กลับมาที่นี่

- สำหรับกลุ่มคนที่ออกไปทำงานนอกพื้นที่ที่มีการพูดคุยและชวนคิดในแง่ของการพัฒนาต่อยอดสิ่งที่มีในชุมชน และให้มองเห็นข้อดีต่างๆของการทำงานในพื้นที่
- ในส่วนของมูลนิธิก็มีนโยบายให้โอกาสและจ้างงานคนในพื้นที่ก่อน แต่ไม่ใช่ว่าจะรับใครก็ได้ ต้องดูเรื่องของศักยภาพ คุณภาพด้วยเพราะถ้ารับมาแล้วไม่มีคุณภาพจะเป็นการถ่วงคนอื่นให้ทำงานหนักขึ้น

11. มีคนในพื้นที่ทำงานที่โครงการกี่คน

- มีประมาณ 1,200 – 1,300 คน

กลุ่มผู้นำ

1. มีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความยุติธรรมอย่างไรบ้าง

คุณวีรชิต :

- ชุมชนที่ผู้นำต้องเป็นแบบอย่าง เช่นเมื่อมีการประชุมผู้นำต้องมาก่อนเวลาอย่างน้อย 30 นาที หากมาช้าต้องชี้แจงเหตุผลและถูกปรับเงิน หากไม่มาโดยไม่แจ้งและไม่มีความเหตุผลการจะถูกรับ
- การตั้งกฎระเบียบในชุมชน ถ้าผู้นำมีการทำความผิดจะต้องถูกปรับมากกว่าลูกชาวบ้านคนอื่น จะถูกปรับเป็น 2 เท่า เพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับชาวบ้าน
- ผู้นำต้องเป็นผู้ที่นำทำ ไม่ใช่ชี้แนะอย่างเดียว ต้องนำมาก่อน การให้งบประมาณของ อบต. เราจะไม่ทำให้ชาวบ้านเลยอย่างเดียว เราจะซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้แต่ชาวบ้านต้องเป็นแรงงานมาทำงานเพราะเป็นประโยชน์ของชาวบ้านเอง ชาวบ้านจะได้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ห่วงแหน และช่วยกันรักษา
- เคยเป็น อสพ. ดอยตุง มีโอกาสทำงานกับสมเด็จพระเจ้าและคุณชาย ทำให้ได้เรียนรู้หลักการ ทำงาน และเมื่อได้มีโอกาสเป็นผู้นำ จึงได้นำสิ่งที่เรียนรู้มาปรับใช้ในการทำงาน

คุณพงษ์ศักดิ์ :

- ในด้านการบริหารจัดการงบประมาณของ อบต. เราจะยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เรียงลำดับความสำคัญในชุมชนก่อน เราจะไม่นำงบประมาณมาหารแล้วแบ่งกันเพราะจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนน้อย
- สมาชิกสภาใน อบต. ก็จะมีหลากหลายชนเผ่า ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน ทุกคนเคารพซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกัน ไม่ได้เอาพรรคเอาพวกเป็นใหญ่ เราต้องฟังเสียงข้างน้อย ด้วย บางทีเสียงน้อยอาจจะเป็นประโยชน์ใหญ่ก็เป็นไปได้ ดังนั้น เราต้องฟังเหตุฟังผล

- การจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุของ ต.แม่ฟ้าหลวง ไม่ได้ให้เฉพาะคนที่มีบัตรประชาชน แต่เราให้ทุกคน เพื่อความเสมอภาคเท่าเทียม(ถึงแม้ว่าเราจะโดนตรวจสอบจาก สตง.) และเจ้าหน้าที่ อบต.เองต้องมีความเสียสละในการลงพื้นที่เพื่อนำเงินไปให้ชาวบ้าน เพราะชาวบ้านหลายคนไม่สะดวกในการเดินทางมารับเบี้ยที่ อบต. ด้วยเป็นพื้นที่ห่างไกลการเดินทางมาของชาวบ้านนั้นยากและต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ดังนั้นทาง อบต.จึงอำนวยความสะดวกไปบริการให้ถึงหมู่บ้าน

2. มีนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไร

คุณวีรชิต :

- ทางโครงการพัฒนาอยตุงมีโครงการบำบัดผู้ติดยาเสพติด ที่ผาหมี เพื่อรักษาผู้ติดยาเสพติดทางชุมชนก็เห็นว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดี และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาว จึงได้ร่วมมือกันจัดตั้ง กฏระเบียบของชุมชนขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด ยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จะมีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด เช่น บางหมู่บ้านถ้าทำผิดครั้งแรกจะปรับ 5,000 บาท ครั้งที่สอง 10,000 บาท หากยังทำผิดครั้งที่สามก็ถูกไล่ออกจากหมู่บ้าน และคนในชุมชนก็ต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตาด้วย

3. เรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงเป็นอย่างไร

คุณมยุรา

- ตัวเองจริงๆแล้วเป็นชนเผ่าอาข่าที่มาแต่งงานกับเผ่าลาหู่และย้ายมาอยู่ที่หมู่บ้านชาแห่งพัฒนา ยุคสมัยของตนเองยังถือว่าโชคดีที่ผู้หญิงยังสามารถแต่งงานข้ามเผ่าได้ เมื่อก่อนผู้หญิงชนเผ่าโดยเฉพาะผู้หญิงอาข่าจะไม่สิทธิมีเสียงในบ้านเลย ผู้ชายเป็นใหญ่ ต้องทำงานหนักทุกอย่าง เลี้ยงลูก ทำงานบ้าน ทำอาหาร ทำไร่ทำสวน ส่วนผู้ชายไม่ค่อยทำอะไร ยังไม่พอมีเมียเยอะอีกด้วยบอกว่าจะได้ช่วยกันทำงาน แต่ปัจจุบันโลกเปลี่ยนไปแล้วความเท่าเทียมกันก็เริ่มเข้ามา ผู้หญิงก็มีความเท่าเทียมกับผู้ชาย ช่วงที่โครงการเข้ามาแรกๆ ได้ถูกเลือกให้เป็นอสพ. เพราะสามารถพูดสื่อสารภาษาไทยได้ จากการที่ได้มีโอกาสทำงานกับโครงการตอนนั้น

และการทำงานให้กับชุมชนมาโดยตลอด จึงส่งผลให้ในปัจจุบันนี้ตนเองได้ถูกเลือกให้เป็นผู้นำ
ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งตนเองเป็นผู้หญิง แต่เขาก็ให้การยอมรับ

- ในเรื่องการทำงานของกลุ่มสตรี ผู้หญิงส่วนใหญ่เย็บผ้าปักผ้าได้แทบทุกคน ทางกลุ่มสตรีก็
เลยคิดกันว่าจะหาอาชีพเสริมจากการทำอะไรทำสวน ก็เลยตั้งกลุ่มหัตถกรรมขึ้นมา แต่ไม่มีเงิน
จึงมาขอคุณชาย คุณชายท่านก็ให้เงินมาก่อนหนึ่งเพื่อเป็นทุนตั้งต้น แต่ต้องคืนให้กับทาง
โครงการนะคะ ไม่ได้ให้เปล่า แต่ทางโครงการไม่คิดดอกเบี้ย ซึ่งเวลาต่อมาทางกลุ่มก็ได้คืน
เงินให้กับทางโครงการแล้ว ซึ่งกลุ่มหัตถกรรมของหมู่บ้านปัจจุบันก็ยังคงมีอยู่ และก็ได้รับการ
ช่วยเหลือสนับสนุนจากโครงการ สอนเรื่องการออกแบบ การเย็บแบบใหม่ เพื่อให้ตรงกับ
ความต้องการของลูกค้า เหมือนกับที่สมเด็จพระย่าสอนไว้ว่า “ช่วยเขาให้เขาช่วยตัวเอง”